

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Страсбург, 21.10.2025 г.
COM(2025) 872 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Стратегия за обновяване на поколенията в селското стопанство

{SWD(2025) 872 final}

1. ОСИГУРЯВАНЕ НА БЪДЕЩЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО: СТРАТЕГИЯ ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА ПОКОЛЕНИЯТА

Европейското селско стопанство е много повече от производство на храни. Земеделските стопани са в основата на нашата продоволствена сигурност, те са ключови съюзници в областта на конкурентоспособността, действията за климата, опазването на околната среда и са от съществено значение за запазване на жизнеността на селските райони. Въпреки това земеделието е подложено на сериозен натиск от явления, сред които са застаряване на работната сила, намаляването на населението в селските райони и изпълнена с предизвикателства международна среда.

През 2020 г. средната възраст на земеделските стопани в ЕС е била 57 години, като само 12 % от тях са били на възраст под 40 години ⁽¹⁾. Едва 2,5 % от земеделските стопани в тази по-млада група са били жени. Тъй като продоволствената сигурност е съществен компонент на по-широката европейска сигурност и стратегическа автономност, това не са само демографски, а в по-широк смисъл и обществени проблеми: те са стратегически предизвикателства и наша обществена отговорност е да се справим с тях.

Бъдещето на продоволствената сигурност в Европа лежи на плещите на динамичното следващо поколение земеделски стопани и първични производители на храни.

Визията за селското стопанство и храните ⁽²⁾ определя рамката на подхода на ЕС за повишаване на привлекателността, конкурентоспособността, подготвеността за бъдещето и справедливостта на земеделието и първичния сектор.

С новия подход, предложен за следващата многогодишна финансова рамка, ни се разкрива възможност за действие: общата селскостопанска политика (ОСП) традиционно подкрепя младите земеделски стопани ⁽³⁾ със специални мерки и бюджет, включително чрез помощ за установяване, по-високи ставки на подпомагане за инвестиции и кредитни мерки. С новото предложение за ОСП след 2027 г. ⁽⁴⁾, ако бъде прието, тази подкрепа може да стане дори още по-целенасочена и амбициозна. Специални мерки, като например начален пакет за млади земеделски стопани, по-добро насочване на средствата чрез намаляващи плащания в полза на младите земеделски стопани и инвестиционна подкрепа, биха подпомогнали да се създаде необходимият стимул и да се увеличи привлекателността на професията за по-младите поколения. ОСП след 2027 г. ще се възползва и от засилените полезни взаимодействия между политиките на ЕС, предвидени в планове за национално и регионално партньорство ⁽⁵⁾, като държавите членки ще разполагат с възможността за гъвкавост да разработят цялостен набор от действия в полза на младите земеделски стопани в различни области на политиката.

⁽¹⁾ Евростат, [Farmers and the Agricultural Labour Force](#) (Земеделските стопани и работната сила в селското стопанство), 2020 г.

⁽²⁾ [Визия за селското стопанство и храните — да изградим заедно привлекателен селскостопански и агрохранителен сектор за бъдещите поколения](#)

⁽³⁾ Член 4, параграф 6 от Регламент (ЕС) 2021/2115 за установяване на правила за подпомагане на стратегическите планове по ОСП.

⁽⁴⁾ COM(2025) 560 final.

⁽⁵⁾ COM(2025) 565 final.

В настоящата стратегия за обновяване на поколенията в селското стопанство — политически приоритет на Комисията ⁽⁶⁾, се отдава приоритет на мерките на политиката и подкрепата за младите и новите земеделски стопани, особено за тези под 40-годишна възраст. В нея се разглеждат основните пречки, установени чрез обширни консултации със заинтересованите страни ⁽⁷⁾, в които е обърнато специално внимание на младите земеделски стопани и на младежите в селските райони, както и чрез използване на данни от множество източници ⁽⁸⁾. С нея също така се помага на по-възрастните земеделски стопани да предадат достойно стопанската си дейност на следващото поколение земеделски стопани, като държавите членки се насърчават да осигуряват справедливи и надеждни пенсионни схеми — всичко това в рамките на по-широки усилия за насърчаване на приобщаващо и отличаващо се с издръжливост развитие на селските райони. Тя е в съответствие с позициите, изразени в Европейския парламент ⁽⁹⁾ и Съвета ⁽¹⁰⁾, както и с резултатите от стратегическия диалог ⁽¹¹⁾.

Селските райони по източните граници на ЕС, засегнати от агресивната война на Русия срещу Украйна, са подложени на специфичен социално-икономически натиск и натиск с оглед на сигурността, които изискват трайна подкрепа като част от това по-широкообхватно усилие. Осигуряването на устойчиво, продуктивно и издръжливо земеделие изисква решителни действия още днес. Ако не предприемем действия сега, тенденцията към застаряване на населението ще се затвърди и обновяването ще стане много по-трудно. Необходимо е да се предприемат незабавни действия на равнището на ЕС, на национално и на регионално равнище, като се възприеме подход, който обхваща всички нива на управление.

Въпреки че обществената подкрепа продължава да е от решаващо значение, истинската промяна идва само с необходимите **реформи, главно на национално и регионално равнище**, за да се преодолеят основните пречки пред обновяването на поколенията. Това включва **необходимостта да се подобри достъпът до финансиране и земя, да се засили трансферът на умения и знания и да се направи животът в селските райони по-привлекателен** чрез предоставяне на по-добри обществени услуги и подходяща инфраструктура, която е приобщаваща, достъпна и съобразена с нуждите на хората с

⁽⁶⁾ [Писмо за определяне на ресора до комисар Хансен](#)

⁽⁷⁾ Работен документ на службите на Комисията — *Консултация със заинтересованите страни — Обзорен доклад*, придружаващ настоящата стратегия.

⁽⁸⁾ Младите земеделски стопани в селското стопанство на ЕС — Аналитична справка № 10, ГД „Земеделие и развитие на селските райони“.

⁽⁹⁾ Резолюция на Европейския парламент от 19 октомври 2023 г. относно приемствеността между поколенията в земеделските стопанства на бъдещето в ЕС ([2022/2182\(INI\)](#)).

⁽¹⁰⁾ Заключение на Съвета относно дългосрочна визия за селските райони на ЕС (ДВСП), [15631/23](#)

⁽¹¹⁾ [Стратегически диалог за бъдещето на селското стопанство в ЕС.Общи перспективи за селското стопанство и храните в Европа, 2024 г.](#)

увреждания и на групите, изложени на риск от дискриминация. В този контекст насърчаването на инициативите в областта на културата може да спомогне за засилване на социалните връзки и за повишаване на привлекателността на селския живот. **„Правото на оставане“** може да се прилага при установяването на млади земеделски стопани, които желаят да останат и да работят на своите земи.

Освен това **иновациите ще предопределят конкурентоспособността и трансформацията на земеделието**. Следващото поколение земеделски стопани има голям потенциал да стимулира тази трансформация. **Младите земеделски стопани са предприемчиви и адаптивни; те често са в челните редици на въвеждането на нови технологии, устойчиви практики и диверсифицирани модели на стопанска дейност**. Тяхното участие е от съществено значение за изграждането на ориентиран към бъдещето и издръжлив селскостопански сектор.

Тези възможности могат да бъдат още по-значителни в бъдеще благодарение на предложеното значително увеличение на общия бюджет за научни изследвания и иновации по линия на предложения Европейски фонд за конкурентоспособност (ЕФК) ⁽¹²⁾ и на предложената нова рамкова програма за научни изследвания и иновации ⁽¹³⁾. За периода 2028—2034 г. подходът за планиране, предложен в рамките на плановете за национално и регионално партньорство, ако бъде приет, ще позволи на държавите членки да постигнат полезни взаимодействия между различните области на политиката, за да се справят по-добре с предизвикателствата, като предоставят отговор на политиката, който е значим за младите земеделски стопани и за хората, живеещи в селските райони.

2. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕЧКИТЕ ПРЕД ОБНОВЯВАНЕТО НА ПОКОЛЕНИЯТА

Между 2004 г. и 2024 г. дялът на населението на Европейския съюз на възраст над 65 години е нараснал от 16 % на 22 %, докато този на хората на възраст 0—19 години е намалял от 22 % на 20 % ⁽¹⁴⁾. Тази промяна засяга много сектори, но въздействието е особено силно в селските райони и селското стопанство.

Застаряването в селското стопанство е по-бързо, отколкото в другите сектори. Много повече земеделски стопанства се управляват от земеделски стопани в пенсионна възраст (33,2 %), отколкото от млади земеделски стопани (12 %) ⁽¹⁵⁾, въпреки че ситуацията се различава в отделните държави членки. Този дисбаланс, наред със сходните тенденции в секторите на рибарството и аквакултурите, застрашава

⁽¹²⁾ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски фонд за конкурентоспособност (ЕФК), включващ специфична програма за научноизследователски и иновационни дейности в областта на отбраната, за отмяна на регламенти (ЕС) 2021/522, (ЕС) 2021/694, (ЕС) 2021/697 и (ЕС) 2021/783 и за изменение на регламенти (ЕС) 2021/696, (ЕС) 2023/588 и (ЕС) [ПЕОП], COM(2025) 555 final, компонент на политиката „Здравеопазване, биотехнологии, селско стопанство и биоикономика“.

⁽¹³⁾ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ за периода 2028—2034 г., за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите и за отмяна на Регламент (ЕС) 2021/695, COM(2025) 543 final, стълб II, тематична област „Здравеопазване, биотехнологии, селско стопанство и биоикономика“.

⁽¹⁴⁾ Евростат, [Demography of Europe, 2025 edition \(Демография на Европа, издание 2025 г.\)](#)

⁽¹⁵⁾ Евростат, [Agriculture statistics – family farming in the EU, 2020 \(Статистика за селското стопанство — семейно земеделие в ЕС, 2020 г.\)](#)

продоволствената сигурност в дългосрочен план, стратегическата автономност на ЕС в производството на храни и бъдещето на европейските земеделски земи.

Младите хора са обезсърчени да започнат да се занимават със земеделие поради редица взаимно свързани пречки, например по отношение на достъпа до земя и до кредити с приемливи условия, както и с оглед на основните умения/експертния опит. Наследяването на земеделските стопанства изисква дългосрочни инвестиции и често е свързано със сложни правни, финансови и емоционални въпроси, особено в семейните земеделски стопанства. В съчетание с капиталоемкия характер на съвременното земеделие тези предизвикателства възпират много потенциални нови участници.

Земеделските стопани управляват около 40 % от общата земна площ на ЕС ⁽¹⁶⁾, което поставя сектора в основата на продоволствената сигурност, на жизнените селски райони и на ключовите екологични услуги, като издръжливост спрямо изменението на климата, устойчивост на водните ресурси и опазване на биологичното разнообразие. Чрез активното управление на земята те също така намаляват рисковете от екстремни климатични явления и укрепват издръжливостта на селските райони. Това е от особено значение за най-отдалечените региони на Съюза, които са силно зависими от земеделието и са по-уязвими при климатични явления и природни бедствия.

Осигуряването на обновяване на поколенията, особено в семейните земеделски стопанства, е от съществено значение за поддържане на продоволствената сигурност, предаване на знания и съобразяване на производителността с устойчивостта. В допълнение към производството на храни и устойчивото управление на земята много земеделски стопани допринасят за енергията от възобновяеми източници чрез биоенергия, слънчева и вятърна енергия, като подкрепят постигането както на целите, свързани с климата, така и на енергийната сигурност, като същевременно чрез бъдещите реформи може да се оптимизират мрежовите връзки, да се увеличат приходите на земеделските стопанства и да се осигури на общностите местно производство на електроенергия.

Обновяването на поколенията е от съществено значение за поддържане на жизнеспособността, конкурентоспособността и иновативността на селското стопанство, като се гарантира снабдяването с безопасна, устойчива и достъпна храна на над 450 милиона потребители в ЕС. Ценовата достъпност на храните продължава да буди безпокойство, тъй като високите цени натоварват бюджетите на домакинствата, особено на групите с ниски доходи.

За да се превърне земеделието в жизнеспособна и удовлетворяваща професионална реализация за младите хора, са необходими действия отвъд селскостопанския сектор. Все по-малко млади хора остават в селските райони. Между 2013 г. и 2019 г. броят на младите хора на възраст 15—24 години, живеещи в селски райони в ЕС-28 ⁽¹⁷⁾, е спаднал от 3,6 милиона на 1,9 милиона, а броят на тези на възраст 25—29 години е намалял от 6,9 милиона на 5,9 милиона ⁽¹⁸⁾.

Бъдещето на земеделските стопани зависи от това дали селските райони ще станат **по-силни, свързани, издръжливи и проспериращи** в съответствие с дългосрочната

⁽¹⁶⁾ Евростат, [Farms and farmland in the European Union, 2020](#) (Земеделски стопанства и земеделска земя в Европейския съюз, 2020 г.)

⁽¹⁷⁾ ЕС-28 включва Обединеното кралство преди излизането му от ЕС на 31 януари 2020 г.

⁽¹⁸⁾ [Младите хора в селското стопанство и селските райони — Европейска комисия](#)

визия за селските райони на ЕС⁽¹⁹⁾. Жизнените общности, висококачествената инфраструктура, достъпните услуги, привлекателността и качеството на образованието и обучението, както и възможностите за заетост извън земеделските стопанства и силните социални връзки са фактори от ключово значение за задържането на младите хора и за осигуряване на тяхното „право на оставане“, като същевременно привличат и нови земеделски стопани. Селските райони заемат централно място в европейския ни начин на живот и трябва да гарантираме, че те ще останат привлекателно място за живеене.

„Земеделските стопани на бъдещето“ ще участват в по-разнообразни мрежи, които обединяват нови участници в земеделието, разнообразни земеделски модели и модели на стопанска дейност, включително такива, свързани със социалната икономика, и новаторски партньорства, отразяващи нарастващото разнообразие на продоволствените системи⁽²⁰⁾. Новите форми на сътрудничество, като партньорства, обмен между поколенията, полезни взаимодействия с други сектори и споделяне на земя, играят роля, като намаляват пречките за навлизане на пазара и укрепват връзките между общностите. Тези модели спомагат за създаването на по-приобщаващи и издръжливи земеделски системи, които от своя страна допринасят за социалната и икономическата жизненост на селските райони. Подкрепяни от кооперации и организации на производители, те предлагат практически пътища за новите участници, като същевременно укрепват структурата на живота в селските райони.

В крайна сметка бъдещето на земеделието и селските райони зависи от създаването на подходящите условия, в които младите хора да изградят своя живот и да постигнат професионална реализация там, за да може земеделието да продължи да допринася за издръжлив и стабилен ЕС.

3. СЪЗДАВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЛЕДВАЩОТО ПОКОЛЕНИЕ ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНИ В ЕВРОПА

Земеделието в ЕС предлага широк и развиващ се набор от възможности за привличане, подпомагане и задържане на млади и нови земеделски стопани и селскостопански работници. Различните модели на земеделски стопанства продължават да бъдат актуални, като всеки от тях допринася по различен начин за производителността, издръжливостта спрямо изменението на климата, устойчивостта на околната среда, опазването на селските и местните традиции като неразделна част от културното наследство на Съюза и устойчивостта на продоволствените системи, като привлича нови профили млади земеделски стопани. Приемането на това разнообразие осигурява приобщаващ сектор, който се адаптира към различните условия, към необходимостта от диверсификация на селското стопанство с цел гарантиране на продоволствената сигурност, особено в изолираните райони, към изискванията на потребителите и към предприемаческите виждания. Независимо дали чрез иновации, или посредством традиционни умения младите земеделски стопани имат решаваща роля в определянето на бъдещето на селското стопанство.

⁽¹⁹⁾ Регламент (ЕС) 2025/1914 на Европейския парламент и на Съвета за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1058 и (ЕС) 2021/1056 по отношение на специални мерки за справяне със стратегически предизвикателства в контекста на междинния преглед, приет на 18 септември 2025 г. (ОВ L, 19.9.2025 г.).

⁽²⁰⁾ [Хранилище за публикации на JRC — Земеделските стопани на бъдещето](#)

Диверсификацията на селскостопанските дейности и продукти допринася за стабилността на сектора, като разширява източниците на доходи: агротуризмът, преработката в стопанствата, интегрираните агро-аквакултурни системи, решенията в областта на биоикономиката, като например производството на възобновяеми материали и биоенергия, производството на фуражи от водорасли или улавянето на въглерод — това са някои от дейностите, които имат значителен потенциал да допринесат за жизнеспособността на препитанието в селските райони. Например биоикономиката и кръговите решения превръщат отпадъците в ресурси и енергия, като същевременно допринасят за стратегическата автономност на Съюза и за постигането на неговите цели в областта на климата и околната среда. В този контекст се създават нови работни места с повече възможности. За много млади земеделски стопани, които често се занимават със земеделие на непълно работно време или успоредно с друга работа, такива възможности могат да бъдат от ключово значение за постигането на гъвкава и стабилна професионална реализация в земеделския сектор в по-широк аспект.

Обновяването на поколенията не е мотивирано само от ОСП. **От жизненоважно значение за привличането на млади и нови хора е наличието на повече инвестиции в инфраструктурата и услугите в селските райони**, включително в достъпни и приобщаващи качествени здравни и дългосрочни грижи, образование и обучение, жилищно настаняване, водоснабдяване, инфраструктура, грижи за децата, транспорт, цифрови комуникации и услуги за свободното време в съответствие с Европейския стълб на социалните права.

Политиката на сближаване допълва интервенциите, предоставяни от ОСП, и осигурява значителна подкрепа в селските райони. Тя осигурява подкрепа за постигането на икономическите, социалните и териториалните цели чрез целенасочени инвестиции, включително в широколентови мрежи в селските райони, чиста енергия, здравеопазване, образователни умения, заетост, социално приобщаване и местна инфраструктура. Тези инвестиции носят добавена стойност и благополучие в селските райони. В рамките на междинния преглед на програмите на политиката на сближаване ⁽²¹⁾ също се предвиждат стимули и гъвкавост в подкрепа на приоритетни цели като устойчивост на водните ресурси, жилищно настаняване, енергиен преход и конкурентоспособност и иновации — все въпроси, които са от значение за селските райони.

Тъй като земеделието се трансформира — чрез комасация, интегриране на веригата за създаване на стойност, внедряване на технологии и адаптиране към изменението на климата — са необходими инструменти, които да помагат на земеделските стопани и на създателите на политики да предвиждат и да реагират с координирани действия, насочени към бъдещето, в съответствие с приложимите правила за държавна помощ.

4. НОВАТА ОСП И ПЛАНОВЕТЕ ЗА НРП: ЗАДЕЙСТВАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНА ПРОМЯНА

ОСП заема централно място в създаването на възможности за устойчиво развитие на бизнеса чрез подобряване на достъпа до финансиране, знания и иновации, докато

⁽²¹⁾ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1058 и (ЕС) 2021/1056 по отношение на специални мерки за справяне със стратегически предизвикателства в контекста на междинния преглед.

мерките на държавите членки са насочени и към преодоляване на ключови пречки, като например достъпа до земя за новите участници ⁽²²⁾.

Предложението за МФР на ОСП за периода след 2027 г. е важна стъпка към по-модерно, приобщаващо и ориентирано към бъдещето европейско селско стопанство, в чиято основа стои обновяването на поколенията.

Ако бъде прието, то би могло да улесни навлизането в сектора на нови земеделски стопани благодарение на засилена подкрепа за научните изследвания и иновациите, които са от основно значение за обновяването на поколенията и които стимулират модернизацията и производителността, създават икономически възможности и подобряват условията на живот в селските райони, като същевременно подпомагат разнообразието и приобщаването. В предложението си за следващата МФР Комисията залага и по-интегриран подход за подпомагане на селските райони в рамките на ОСП и извън нея. Инвестициите изискват действия, които са координирани между правителствените отдели и управленските равнища и са подкрепени от необходимите реформи. Предложението за ОСП заема централно място в предложението на Комисията относно новите планове за НРП, като е допълнено с мерки на ЕС и национални и регионални инициативи.

Планът за НРП трябва да съдържа мерки във връзка с обновяването на поколенията, включително изготвяне на национална стратегия, в която да се очертаят демографските тенденции, да се набележат начини за преодоляване на пречките за навлизане в сектора и да се определят целеви мерки за подкрепа. За да бъде ефикасна, тази стратегия трябва да бъде всеобхватна и да отразява сложните действителни условия, в които работят земеделските стопани във всяка държава членка, като същевременно осигурява съгласуваност с по-широките национални и регионални усилия за вдъхване на нов живот на селските райони и допринася за общите усилия на ЕС за обновяване на поколенията. От държавите членки ще се изисква да определят конкретни цели за обновяване на поколенията, да докладват редовно за напредъка и да правят корекции, когато резултатите са незадоволителни, като обяснят как планът насочва ресурсите в подкрепа на обновяването на поколенията. На свой ред Комисията ще използва сравнителни показатели и специалните препоръки във връзка с ОСП, за да направлява националните политики, като гарантира отчетност и съгласуваност с целите на равнище ЕС. **Централно място в тази нова стратегия заема цялостен „начален пакет“ за млади земеделски стопани,** включващ подкрепа за започване на дейност, инвестиционна помощ и достъп до финансови инструменти, както и благоприятни данъчни мерки. Допълнителни мерки са в подкрепа на стартиращите предприятия, партньорствата за иновации, схемите за приемственост, обучението и услугите по заместване в стопанството, за се помогне за постигането на по-добро равновесие между професионалния и личния живот. С цел подобряване на достъпността и ефикасността се предлага цялата подкрепа да бъде достъпна чрез обслужване на едно гише във всяка държава членка.

⁽²²⁾ Европейска комисия — Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“ — Отдел А.3 (2025 г.): „Оценка на стратегиите за обновяване на поколенията в държавите — членки на ЕС: доклад“.

За да постигнат успех, държавите членки — особено тези, които изостават — трябва да удвоят усилията си за обновяване на поколенията. В рамките на бъдещия механизъм за управление Комисията ще препоръча на държавите членки да инвестират за тази цел най-малко 6 % от обособените за селското стопанство суми ⁽²³⁾. Ако е необходимо, тази сума може да бъде увеличена, за да се осигури адекватно ниво на финансиране по линия на НРП за изпълнение на националната стратегия.

Посредством съчетанието от национални ангажименти, измерими целеви стойности и насоки на Комисията предложената нова ОСП ще засили ролята си на движеща сила за обновяването, като даде възможност на младите земеделски стопани да постигнат стабилна професионална реализация и гарантира дългосрочната устойчивост на европейското селско стопанство.

Водещи инициативи ⁽²⁴⁾

- *Цялостни, задължителни стратегии за обновяване на поколенията в селското стопанство във всяка държава членка, подсилени с ясни изисквания за очертаване на демографските тенденции, пречките за навлизане в сектора и целевите мерки за подкрепа.*
- *Държавите членки удвояват усилията си за обновяване на поколенията. За бъдещото програмиране на плановете за НРП Комисията ще препоръча в рамките на бъдещия механизъм за управление държавите членки да инвестират **най-малко 6 % от обособените си разходи за селско стопанство** за тази цел, като те могат допълнително да добавят средства по НРП, за да осигурят адекватно финансиране за изпълнението на националната стратегия.*
- *„Начален пакет за млади земеделски стопани“ за улесняване на навлизането и установяването на млади земеделски стопани в сектора чрез цялостен пакет от интервенции.*

5. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА: СЛЕДВАЩИ СЪПКИ ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА ПОКОЛЕНИЯТА

Поставянето на младите земеделски стопани в центъра на разработването на политики е от съществено значение за превръщането на обновяването на поколенията в трайна реалност в европейското селско стопанство. С цел да се гарантира, че младите земеделски стопани са не само подкрепяни, но и активно ангажирани, Комисията въведе структурирана **ангажираност на младите хора**, за да се вслушва в техните мнения на всички етапи на разработването и прилагането на политиката. Като част от този подход през този мандат Комисията беше домакин на два диалога по политиките с младежта ⁽²⁵⁾, на които беше обсъдено обновяването на поколенията, като по този начин младите хора получиха възможността да оформят селскостопанската политика.

⁽²³⁾ 6 % от сумите в приложение XVIII към [Регламента за НРП — COM(2025) 565 final].

⁽²⁴⁾ Няколко от представените действия и инициативи се основават на предложенията, изложени за МФР за периода след 2027 г. Тъй като тези предложения са предмет на процедурата за съвместно вземане на решения, окончателното им съдържание ще зависи от резултата от законодателния процес.

⁽²⁵⁾ https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/young-people-agriculture-and-rural-areas_en

На национално равнище държавите членки се насърчават да включат представители на младите земеделски стопани в мониторинговите комитети ⁽²⁶⁾, **така че техните гледни точки да се използват при оформянето на решения във връзка с политиката в рамките на ОСП.** По този начин се създава институционално пространство за изразяване на мнението им при вземането на решения, което им позволява да допринасят за подобряване на прилагането и засилване на отчетността за изпълнението на ангажиментите за обновяване на поколенията.

Чрез прякото включване на младите хора във формирането на селскостопанската политика настоящата стратегия полага основите на по-силна отчетност, по-адаптивна подкрепа и динамичен, ориентиран към бъдещето селскостопански сектор. Тя отразява ангажимента на Съюза да гарантира, че тези, които са готови да ръководят европейското селско стопанство в бъдеще, разполагат както с необходимите инструменти, така и с възможността да изразят своето мнение, за да го направят.

За да се надгради този импулс, диалозите по политиките с младежта ще продължат да се провеждат ежегодно през целия мандат, като дават възможност за редовен обмен на мнения, споделяне на опит и информиран дебат по ключови въпроси на политиката, така че позициите на всички млади участници да се вземат еднакво предвид.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ

Основната цел на настоящата стратегия е да се гарантира дългосрочната издръжливост на селскостопанския сектор чрез подпомагане на доходите на земеделските стопанства. Това е от съществено значение не само за жизнеността на селските райони, но и за продоволствената сигурност на Европа. Това означава да се помага на земеделските стопани да изграждат икономически жизнеспособни, устойчиви и ориентирани към бъдещето предприятия. Основните междусекторни фактори за постигането на тази цел са иновациите и предприемачеството.

От ключово значение е да се подготвят младите и новите земеделски стопани да се възползват от нововъзникващите възможности и **да се подпомогне диверсификацията на доходите на стопанствата.** Целта е земеделските стопани да станат по-издръжливи и по-малко зависими от субсидиите в дългосрочен план, въз основа, наред с другото, на потенциала на биоикономиката, енергията от възобновяеми източници, природните кредити и кредитите за намаляване на емисиите, както и късите вериги на доставки.

В стратегията се признава, че земеделието трябва да осигурява стабилни и **справедливи доходи чрез справедливи цени** ⁽²⁷⁾, за да се оказва подкрепа за устойчиво и привлекателно препитание. Според участниците в диалога по политиките с младежта ⁽²⁸⁾ най-належащо е предизвикателството във връзка със справедливите доходи. За много млади европейци ограничените икономически перспективи продължават да бъдат пречка за започване на работа в земеделието. Комисията признава тези опасения и вече търси решения чрез по-широки инициативи, включително реформи и нови инструменти, насочени към подобряване на справедливостта и прозрачността във веригата за доставки на селскостопански и

⁽²⁶⁾ Съгласно член 124 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

⁽²⁷⁾ Няма официално определение за „справедлива цена“, но разумното тълкуване е, че това е цена, която покрива пълните разходи за устойчиво производство, осигурява достоен доход на производителите и остава поносима за потребителите.

⁽²⁸⁾ [Диалог по политиките с младежта в селското стопанство](#)

хранителни продукти ⁽²⁹⁾). Важно е да се припомни ключовата роля на организациите на производители (ОП), които могат да укрепят преговорните позиции на земеделските стопани, да подобрят достъпа до пазара и да допринесат за по-справедливи доходи.

Съществува широк консенсус ⁽³⁰⁾, че се изискват спешни действия в пет области: достъп до финансиране, образование, обучение и умения, земя, справедлив жизнен стандарт в селските райони и помощ при наследяването и пенсионирането. Тези предизвикателства се разглеждат в пет стратегически групи, всяка от които включва ключови водещи инициативи и подкрепящи действия:

А. Достъп до кредитиране и финансиране

Достъпът до финансиране остава основно предизвикателство за всички земеделски стопани, особено за младите и новите земеделски стопани, тъй като за създаването или поемането на стопанство се изискват големи първоначални инвестиции със забавена и често непредсказуема или несигурна възвръщаемост. Много земеделски стопани започват дейността си с дългове, което затруднява финансирането на нови дейности, възприемането на устойчиви практики или модернизирането на оборудването. През 2023 г. съотношението между пасивите и активите на младите земеделски стопани е било над 20 % в сравнение с 8 % при земеделските стопани на възраст над 65 години ⁽³¹⁾, което показва по-големия финансов натиск, на който е подложено по-младото поколение.

През 2022 г. младите земеделски стопани в ЕС-27 са били изправени пред недостиг на финансиране в размер на 14,1 милиарда евро, което представлява 22 % от общия недостиг в сектора — увеличение с 11 % в сравнение с 2017 г. ⁽³²⁾. Новото проучване на ЕИБ fi-compass ⁽³³⁾ показва липса на подобрение в ключови сектори: при зърнено-житните култури, маслодайните семена и протеиновите култури има недостиг от 4,9 милиарда евро, при зеленчуците — 3,2 милиарда евро, а при млечните крави — 0,4 милиарда евро. Тази нарастваща разлика подчертава централната роля на младите земеделски стопани за посрещане на инвестиционните нужди на сектора и спешната необходимост от намиране на решение за финансовите им затруднения.

Един от най-неотложните проблеми е ограниченият достъп до адаптирани финансови продукти. Младите земеделски стопани често **изпитват затруднения при получаването на дългосрочни кредити**, особено за период над 12 години, поради липса на обезпечение или кредитна история. За да се преодолеят тези пречки, трябва да бъдат разработени финансови инструменти, като кредити и гаранции, специално за тях. Тези инструменти могат да са в подкрепа на широк спектър от инвестиции — от

⁽²⁹⁾ Предложени изменения на Регламента за общата организация на селскостопанските пазари (ООП), насочени към укрепване на позицията на земеделските стопани при воденето на преговори за сключване на договори, стимулиране на сътрудничеството и подобряване на преноса на цените. Успоредно с това новите правила за трансгранично правоприлагане съгласно Директивата относно нелоялните търговски практики целят по-добра защита на земеделските стопани. Тези усилия се допълват от Обсерваторията на ЕС за агрохранителната верига (AFCO), която ще предоставя данни за ценообразуването в подкрепа на по-справедливи решения във връзка с политиката.

⁽³⁰⁾ Работен документ на службите на Комисията — *Консултация със заинтересованите страни — Обзорен доклад*, придружаващ настоящата стратегия.

⁽³¹⁾ Данни от системата за земеделска счетоводна информация (СЗСИ)

⁽³²⁾ Fi-compass, *Financing Gap in Agriculture & Agri-Food* (Недостиг на финансиране в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост), RTW, 2023 г.

⁽³³⁾ Това са предварителни резултати от проучване, проведено от fi-compass през 2025 г., обхващащо трите подсектора, чиито резултати ще бъдат публикувани в близко бъдеще на уебсайта на fi-compass.

развитие на стопанската дейност и адаптиране към изменението на климата до цифровизация и постепенно придобиване на земеделски стопанства чрез изкупуване на дялове. Те следва да бъдат адаптирани и към особеностите на алтернативни модели на стопанска дейност, като например кооперации и социални предприятия. Публично-частните партньорства и по-тясното сътрудничество с групата на Европейската инвестиционна банка (ГЕИБ) и с други финансови институции могат допълнително да улеснят достъпа до финансиране, докато насрещните гаранции биха могли да предложат неизползван потенциал за държавите членки, които искат да подкрепят обновяването на поколенията. Заедно с ГЕИБ Комисията ще проучи форми за подпомагане на младите и новите земеделски стопани, включително гаранционни схеми и лихвени субсидии.

Финансирането е от съществено значение, особено при придобиването на земя. Младите земеделски стопани трябва да могат да използват съфинансирани от ЕС инструменти за закупуване на земеделска земя без ненужни ограничителни условия. Това ще им позволи да консолидират операциите си и да инвестират в дългосрочни подобрения, като например здраве на почвата, агроекологични практики или улавяне на въглерод. Достъпът до земя продължава да бъде основна пречка и улесняването на закупуването на земя е от решаващо значение за осигуряване на дългосрочна жизнеспособност.

Успоредно с това **инвестициите в иновации и модерни технологии** са от съществено значение за подобряване на производителността, повишаване на издръжливостта и подпомагане на екологичния преход. Финансирането трябва да надхвърля конвенционалните инструменти, за да се даде възможност на младите земеделски стопани да възприемат нови техники, цифрови инструменти и устойчиви решения, които ще им позволят да посрещнат предизвикателствата на изменението на климата и променящите се пазарни изисквания. Това е особено важно за биологичното земеделие, където по-ниските добиви могат да увеличат финансовия риск. В това отношение от решаващо значение са ефикасните инструменти за управление на риска и въпреки че новите плащания за прехода в размер на 200 000 EUR в рамките на бъдещата ОСП, ако бъдат приети, биха могли да представляват добър пример за подкрепа на биологичните продукти и прехода, ще са необходими повече ресурси за справяне с мащаба на предизвикателствата, пред които сме изправени.

Освен това промените в нормативната уредба карат земеделските стопани да пристъпват неуверено към дългосрочни инвестиции. Те вземат кредити въз основа на действащите правила, но се сблъскват с промени в тях преди инвестициите да се изплатят, а това подкопава правната сигурност и предвидимост. Затова ключова цел на визията за селското стопанство и храните на Комисията е постигането до 2040 г. на по-предсказуема хранително-вкусова промишленост. Комисията се ангажира да осигурява достатъчно дълги преходни периоди, когато предвижда регулаторни промени, засягащи земеделските стопанства.

В този контекст ОСП и националното финансиране продължават да бъдат жизненоважни. Помощта за установяване и целенасочената инвестиционна подкрепа са от съществено значение, за да се помогне на младите земеделски стопани да започнат своята стопанска дейност, да постигнат издръжливост и да управляват както пазарните, така и климатичните рискове. Еднократните суми за прехода, като тези, предвидени в бъдещата ОСП, също биха могли да изиграят ценна роля в подкрепа на земеделските стопани по време на критичните ранни етапи на адаптиране към тези предизвикателства.

Предложеният ЕФК, заедно със стълб II на „Хоризонт Европа“, биха могли да предложат възможности за финансиране на земеделските стопани, включително на младите и новите земеделски стопани, така че те да увеличат мащаба на своите начинания и да преодолеят структурните пречки. В съответствие със Стратегията на ЕС за стартиращите и разрастващите се предприятия⁽³⁴⁾ тези инструменти мобилизират капитал, преодоляват пропуските във финансирането на растежа и насърчават стартиращите предприятия в областта на хранително-вкусовата промишленост в селските райони. Млад земеделски стопанин, който създава стартиращо предприятие в селските райони, може да разшири дейността си, като получи достъп до тези инструменти, включително до Европейския съвет по иновациите, когато това е уместно.

Адаптираните финансови инструменти и интегрираните механизми за подкрепа, насочени към съчетаване на публично и частно финансиране, ще бъдат от ключово значение за разгръщане на потенциала на следващото поколение и за стимулиране на устойчива трансформация на селското стопанство в ЕС.

Водещи инициативи

- *В предложението за бъдещата ОСП се утвърждава максималният размер на подпомагането по ОСП (брутен еквивалент на безвъзмездна помощ) за установяване на млади земеделски стопани, когато подпомагането се предоставя чрез финансови инструменти (от 100 000 EUR на 300 000 EUR), което дава възможност за много по-голям обем на заемите за един проект и/или значително намаляване на лихвените плащания.*
- *В предложението се предвиждат също така повишен процент на инвестиционна подкрепа до 85 % и възможност за държавите членки да определят минимални равнища на разходите или по-високи проценти на съфинансиране от ЕС за млади земеделски стопани.*

Действия, предложени в рамките на настоящата ОСП и в предложението за ОСП за периода 2028—2034 г.			
Подкрепа финансовото планиране повишаване осведомеността	за и на	Предоставяне на техническа помощ за разработване и прилагане на финансови инструменти, съобразени с нуждите на младите земеделски стопани. Това включва напътствия и подкрепа чрез платформи като fi-compass, както и засилена и достъпна комуникация и разпространение на информация в рамките на мрежата на ОСП за повишаване на осведомеността за възможностите за финансиране.	2-ро тримесечие на 2026 г. и текущата ОСП

⁽³⁴⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Стратегия за стартиращи и разрастващи се предприятия: изберете Европа за стартиране и разрастване, COM(2025) 270 final.

Достъп до финансиране и подобро управление на риска в стратегиите на държавите членки и чрез началния пакет	- Действия за достъп до финансиране за млади земеделски стопани в рамките на техните стратегии за обновяване на поколенията и обмисляне на прилагането на допълнителни мерки, като например по-високи проценти на безвъзмездните средства или допълнителни точки при подбора на проекти за по-слабо представените групи, с особено внимание към младите жени земеделски стопани. - Предоставяне на заемни средства и гаранционни фондове, предназначени за млади земеделски стопани, включително инструменти с намалени лихвени проценти, по-ниски обезпечения, гратисни периоди и по-дълги периоди на изплащане, в рамките на националните пакети на държавите членки и чрез инструментите от началния пакет, включително за биологично земеделие.	Нова ОСП — от 2028 г.
Бизнес планове	Консултантски услуги за подпомагане на младите земеделски стопани и на новите участници в изготвянето и актуализирането на бизнес планове, като същевременно се укрепват връзките между градските и селските райони.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Действия, предложени в рамките на други политики на ЕС		
Специални пакети за кредитиране от ЕИБ	Популяризиране и наблюдение на кредитните пакети на ЕИБ за селското стопанство и биоикономиката, включително на финансирането, предназначено за млади земеделски стопани. Осигуряване на прозрачност и отчитане на конкретните разходи в полза на тази група. Насърчаване на ЕИБ да увеличи финансирането чрез поемането на собствени рискове в допълнение към гаранциите на ЕС. Проучване на формите за подпомагане на млади и нови земеделски стопани, включително гаранционни схеми и лихвени субсидии.	2025—2027 г. и след това/Нова стратегия на ЕС за биоикономиката
Подкрепа в рамките на подходящи инструменти в сътрудничество с ГЕИБ и на други инструменти на партньорите по изпълнението	Улесняване на достъпа до финансиране за млади земеделски стопани чрез подходящи инструменти, по-специално гаранционни и капиталови продукти, разработени съвместно с ЕИФ, ЕИБ или други партньори по изпълнението, които дават възможност за закупуване на земеделски стопанства и разширяване на използването на иновативни технологии.	2025—2027 г. и след това/Нова стратегия на ЕС за биоикономиката
Доброволни действия на равнището на държавите членки		
Подобряване на достъпа до кредити чрез насърчителни банки	Партньорство с националните насърчителни банки с цел разработване на схеми, които подобряват достъпа на земеделските стопани до кредити.	От 4-то тримесечие на 2025 г.

Б. Достъп до знания и умения

Адаптираното обучение и адаптираните умения за създаване и поддържане на жизнеспособни стопанства са ключови фактори за успеха на младите земеделски стопани. Предизвикателствата възникват много преди самото създаване на земеделско стопанство — при ориентирането в сложни правни и финансови рамки и подготвянето на бизнес планове, които балансират икономическата жизнеспособност със социалната

и екологичната устойчивост. При наличието на структурирани системи за подкрепа, осигуряващи обучение, съвети и наставничество преди, по време и след създаването на стопанството, рискът от неуспех се намалява. Предизвикателствата при предаването на умения, когато се поемат или адаптират роли в рамките на съществуващи семейни стопанства, са различни от тези, пред които се изправят земеделските стопани първо поколение.

В допълнение към бизнес планирането и развитието е необходимо образованието и обучението в областта на селското стопанство, както и консултантските услуги да обхващат нововъзникващите предизвикателства и възможности, като например изменението на климата, загубата на биологично разнообразие, цифровизацията, интегрирането на енергия от възобновяеми източници или практиките за интелигентно земеделие, при които се разчита на европейските космически системи, като например „Коперник“ и „Галилео“. Финансовата грамотност е също толкова важна, както е подчертано в стратегията на ЕС за финансова грамотност ⁽³⁵⁾, като дава възможност на младите земеделски стопани да управляват ефективно инвестициите, кредитите и риска, както и да вземат информирани решения за дългосрочна жизнеспособност. От съществено значение за устойчивата трансформация на сектора е на младите и новите земеделски стопани да се предоставят уменията и инструментите за възприемане на агроекологични практики, за съчетаване на цифровизацията с (оскъдната) работна ръка и за участие в добавянето на стойност, например чрез предприятия в областта на биоикономиката. Възможностите за учене през целия живот, форматите за обучение на непълно работно време, обменът и цифровите инструменти са от ключово значение за осигуряване на достъпност на знанията и уменията. Освен това целенасочените усилия за включване на земеделските стопани, работещи на непълно работно време, на селскостопанските работници, на жените и на групите в уязвимо положение са от съществено значение за приобщаването и разширяването на възможностите.

Достъпните платформи за сътрудничество, които насърчават споделянето на знания, оборудване и услуги, спомагат за намаляване на разходите, укрепване на издръжливостта на общността и насърчаване на иновациите. В рамките на настоящата МФР партньорството в хранително-вкусовата промишленост в рамките на Пакта за умения ⁽³⁶⁾ подкрепя заинтересованите страни в повишаването на квалификацията и преквалификацията с оглед на екологичния и цифровия преход, като предлага знания, съвети за финансиране и възможности за сътрудничество. Центровете за високи постижения в областта на професионалното образование по „Еразъм+“ също работят за справяне с предизвикателствата, свързани с уменията в селското стопанство. В очакване на следващата МФР е необходимо да се продължат подкрепата и съгласуването чрез инициативи като Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност (ЕПИ-АГРИ) и съгласувани инструменти на ОСП, за да се повиши способността на младите земеделски стопани и на новите участници да приемат и разработват решения заедно.

Програма „Хоризонт Европа“ вече включва специален клъстер 6 „Селско стопанство и биоикономика“, който създава нови възможности за свързване на подкрепата от ОСП и ЕФК с авангардни научни изследвания и иновации, като гарантира, че младите земеделски стопани могат да се възползват пряко от финансираните от ЕС решения.

⁽³⁵⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно стратегия за финансова грамотност за ЕС.

⁽³⁶⁾ [Пакт за умения — хранително-вкусова промишленост](#)

По-лесният достъп до тези знания, наред с инициативи като Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност (ЕПИ-АГРИ) и съгласувани инструменти на ОСП, е необходим, за да се повиши способността на младите земеделски стопани и на новите участници да приемат и разработват решения заедно.

Много земеделски стопани са и собственици на гори, поради което достъпът до специализирано обучение в областта на горското стопанство, включително безопасни работни практики, е от решаващо значение за правилното управление на горите, издръжливостта на селските райони и сигурността в граничните райони.

Водещи инициативи

- **„Еразъм за млади предприемачи“** е мощен инструмент за насърчване на обновяването на поколенията в селското стопанство. Той е предназначен за предприемачи, като дава възможност на нови и млади земеделски стопани да придобият жизненоважни бизнес умения, увереност и контакти, работейки с опитни предприемачи в над 40 държави. Комисията се стреми да повиши видимостта в селските райони, така че повече млади и нови земеделски стопани да се възползват от този инструмент.
- **Платформа „Жените в земеделието“**: тя ще има за цел да привлича повече жени към селското стопанство, да насърчи равните възможности, обмена на опит и наставничеството, като се признава ключовата роля на жените в бъдещето на земеделието и в развитието на селските райони.
- **Пакет с най-добри практики „Земеделските стопани на бъдещето“ за всички селскостопански училища в ЕС**
Пакетът ще даде на учениците ясни практически примери за съвременни земеделски подходи, като диверсификация, цифрови инструменти, устойчивост и съвместна работа в нови модели на стопанска дейност. Тези примери показват, че съвременното земеделие е иновативно и свързано с икономиката като цяло. Включването им в обучението помага на учениците да възприемат земеделието като динамична, ориентирана към бъдещето професионална реализация.

Действия, предложени в ОСП за периода 2028—2034 г.		
Укрепване на AKIS и на консултантските услуги за сътрудничество между поколенията	Интегриране в рамките на Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) на специализирани обучения за млади земеделски стопани в подкрепа на обновяването на поколенията. Преди и след създаването на стопанството младите земеделски стопани получават наставничество, което обхваща достъпа до земя, бизнес планирането, техническите и правните въпроси и въпросите, свързани с устойчивостта, като се набляга на иновативните решения.	Нова ОСП — от 2028 г.
Действия, предложени в рамките на други политики на ЕС		
Научни изследвания и иновации, насочени към нуждите на по-младите поколения	Използване на финансирането по програма „Хоризонт Европа“ в подкрепа на обновяването на поколенията в сектора чрез осигуряване на научни изследвания и иновации, адаптирани към нуждите на младите поколения, чрез включване на млади земеделски стопани в процеса на иновации и чрез насърчване на свързаните с това консултантски услуги.	Работна програма на „Хоризонт Европа“ за 2027 г.

Доброволни действия на равнището на държавите членки		На доброволни начала
Иновативни умения в селското стопанство	Използване на интелигентната специализация, платформата за таланти и партньорството за умения в хранително-вкусовата промишленост в рамките на Пакта за умения, за да се стимулират иновациите, преквалификацията и задържането на таланти в селските райони. Регионите следва да дадат приоритет на селското стопанство и обновяването на поколенията в стратегиите за интелигентна специализация. Платформата за таланти може да привлече млади хора чрез образование и мобилност, които са съобразени с нуждите им, а участниците в хранително-вкусовата промишленост следва да се включат в пакта, за да разработят съвместно обучение и да повишават квалификацията на младите земеделски стопани и на новите участници по отношение на иновативните технологии. Центровете за високи постижения в областта на професионалното образование по програма „Еразъм+“ подпомагат транснационалните мрежи, които работят за преодоляването на секторните и междусекторните предизвикателства в областта на уменията.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Гъвкаво и модернизирано селскостопанско образование и обучение	Адаптиране на учебните програми и предлагане на гъвкави и достъпни формати с нови или съществуващи цифрови инструменти, за да се отговори на нуждите на земеделците на непълно работно време и да се посрещат новите предизвикателства, включително стратегиите за диверсификация и във връзка с доходите.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Подкрепа за организациите на младите земеделски стопани	Насочване на финансирането и на програмите, за да се оказва подкрепа на организациите на младите земеделски стопани, като се гарантира, че мненията им се вземат предвид.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Използване на инициативата ALMA в подкрепа на опознаването и повишаването на привлекателността на селското стопанство за лицата, незаети с работа, учене или обучение (NEET)	ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – „стреми се, учи, овладей, постигай“) е инициатива на ЕС за социално приобщаване, която помага на лицата, незаети с работа, учене или обучение, да се реинтегрират в обществото чрез изграждане на „меки“ умения и предоставяне на индивидуална подкрепа. Въпреки че инициативата не се ограничава само до един сектор, обменът в областта на селското стопанство може да повиши осведомеността за неговата привлекателност. Привличането на земеделски стопани като домакини на участници в стажове в чужбина би могло да подпомогне развитието на умения и да насърчи младите хора да обмислят работа в селското стопанство. Интегрирането на този подход в националните AKIS би могло да засили заетостта в селските райони и обновяването на поколенията.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Доброволни действия за заинтересованите страни		На доброволни и начала
Партньорско обучение за младите и новите земеделски стопани	Организациите на младите земеделски стопани, кооперациите и партньорите следва да осигуряват наставничество, обучение и партньорско обучение за укрепване на уменията за извършване на стопанска дейност и лидерските умения на младите и новите земеделски стопани.	От 2026 г.

В. Достъп до земя

Прехвърлянето на земя е в основата на обновяването на поколенията. Предизвикателството е илюстрирано от дисбаланса в земевладението: докато повечето по-възрастни земеделски стопани са собственици на земята си, то представителите на по-младите поколения често са принудени да използват аренда, като обработват 15 милиона хектара в качеството си на арендатори спрямо 10 милиона хектара в качеството на собственици. Арендата е по-достъпна възможност за много от новите участници, въпреки че краткосрочният аренден договор може да ограничи способността им да инвестират и да планират в дългосрочен план.

Въпреки че в някои държави членки съществуват специфични административни схеми и разпоредби за улесняване на прехвърлянето на стопанството, ранното наследяване често е предизвикателство; административните и финансовите възпиращи фактори обезсърчават земеделските стопани да преотстъпват стопанствата си преди пенсиониране. **Прехвърлянето на по-ранен етап би станало по-привлекателно чрез опростени правила и целенасочени стимули.**

Прехвърлянето на стопанството след смъртта на земеделския стопанин често е възпрепятствано от сложни правни рамки и високи данъчни тежести. Дори там, където съществуват данъчни облекчения или опростено наследяване, традиционните практики в някои региони водят до разпокъсване, което усложнява комасацията на жизнеспособни земеделски единици. Държавите членки следва да работят за отстраняването на тези пречки, за да улеснят по-ефикасното прехвърляне на земя на земеделските стопани. Ето защо Комисията ще включи съответните икономически и социални аспекти, свързани с обновяването на поколенията, в процеса на европейския семестър, за да гарантира, че националните политики са съгласувани с целите на ЕС и че са въведени подходящи реформи.

За тези, които нямат достъп до наследствена земя, покупката е основният, но и най-трудният път към земеделието. Цените са средно 11 791 EUR на хектар в ЕС, но в някои региони достигат над 280 000 EUR. С ограничен достъп до кредити, тежки условия за погасяване и често неголяма и непредсказуема възвръщаемост на инвестициите младите земеделски стопани са изправени пред сериозни пречки за навлизане в сектора. Държавите членки могат да улеснят това чрез схеми за заеми на достъпни цени, права на предпочитително изкупуване в полза на младите земеделски стопани (без дискриминация въз основа на националната принадлежност) и специални механизми за свързване на пенсиониращи се земеделски стопани или собственици на земя с начинаещи земеделски стопани. Същевременно държавите членки трябва да противодействат на спекулативните придобивания и заграбването на земи, за да запазят обработваемите земи достъпни за земеделие ⁽³⁷⁾.

По-достъпен вариант може да бъде обработването на земя под аренда. Почти половината от земеделската земя в ЕС се отдава под аренда, но краткосрочните арендни договори правят новите участници уязвими. По-строгите дългосрочни договори, съчетани с отдаването на приоритет на младите земеделски стопани при

⁽³⁷⁾ Комитет по световната продоволствена сигурност (2012 г.), *Доброволни насоки относно отговорното управление на правото на владение на земя, рибарството и горите в контекста на националната продоволствена сигурност*, ФАО, Рим.

разпределянето на общинска или публична земя, биха подобрили стабилността и доверието.

Появяват се и алтернативни модели — от поземлени банки и обществени поземлени тръстове до земеделски инкубатори. Те се нуждаят от подкрепяща правна рамка и регионална подкрепа, за да станат жизнеспособни в голям мащаб. В същото време конкуренцията за земя с цел други видове използване намалява наличността на земеделска земя и повишава цените на земята в ущърб на селското стопанство. Усвояването на земя намалява наличността на земеделска земя. Продължаващото преобразуване на земеделски земи в градски и промишлени зони води до завишаване на цените и ограничава достъпа на младите земеделски стопани. Държавите членки следва да се съобразят с целта на ЕС за „без нетно усвояване на земя до 2050 г.“⁽³⁸⁾ чрез засилена защита на земеделските земи при планирането на земеползването.

Политиката по отношение на земите в ЕС би имала полза от по-силно сътрудничество и обмен на данни между държавите членки. В подкрепа на това Комисията разработва аналитичната основа за **Европейска обсерватория за земята**, замислена като дискуссионен форум, който да спомогне за преодоляване на информационните пропуски и повишаване на прозрачността по отношение на сделките със земя, цените, промените в земеползването и пазарните тенденции. Тя ще предоставя на държавите членки доказателства и инструменти за разработване на по-справедливи и по-ефективни мерки, съобразени с техния национален контекст, като същевременно допринася за постигането на общите цели на ЕС, включително за обновяване на поколенията.

Водещи инициативи

- *Европейска обсерватория за земята*, за да се подобри прозрачността по отношение на земята, като се помага на земеделските стопани да имат достъп до наличните земи, подкрепя се наследяването на земеделските стопанства, предоставя се информация за изготвянето на политики и се предотвратяват спекулациите със земя, като се улеснява започването на земеделска дейност от нови участници.
- *Национални политики за земята*, насочени към преодоляване на пречките за достъп, предотвратяване на спекулативните придобивания и привеждане в съответствие с целите на ЕС за обновяване на поколенията, които да бъдат обхванати от/в обхвата на европейския семестър.

Действия, предложени в рамките на други политики на ЕС		
Оценка на пазара на земя за целите на обновяването на поколенията	Провеждане на две взаимносвързани проучвания за по-добро разбиране на свързаните със земята пречки пред обновяването на поколенията в селското стопанство с цел: 1. разглеждане на финансиализацията на земеделските земи и социално-икономическите и екологичните последици, до които тя води; и 2. анализиране на развитието на цените на земеделската земя във връзка с агроекологичните и социалните фактори.	До 4-то тримесечие на 2026 г.
Доброволни действия на равнището на държавите членки		

⁽³⁸⁾ Европейска комисия (2011 г.), *Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа*, COM(2011) 571, Брюксел, в която се поставя целта до 2050 г. да няма нетно усвояване на земя; потвърдено в съобщението на Европейската комисия (2021 г.) *Стратегия на ЕС за почвите за 2030 г.*, COM(2021) 699, Брюксел.

Услуги в областта на поземлената мобилност	Подкрепа за поверителни схеми за поземлена мобилност, които свързват собствениците на земя с нови участници чрез договори за аренда, партньорства, споделено земеделие и инструменти за намиране на подходящи земи. Насърчаване на правни рамки, които осигуряват дългосрочни договори за аренда и насърчават стабилността на договорите за аренда, за да се даде възможност за постепенно поемане на стопанства и инвестиции от страна на млади земеделски стопани. Въз основа на инициативите на държавите членки мрежа на ЕС ще свърже националните платформи.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Алтернативни модели на собственост и прехвърляне на бизнеса	Подкрепа за прехвърляне на собствеността между поколенията, както и за прехвърляния, водени от работници, включително изкупуване от работниците, при което те придобиват дялове от стопанството, както и кооперативни модели за управление на земята. Приоритетна подкрепа за модели, позволяващи постепенни или колективни промени в собствеността.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Поземлени банки и повторно използване на изоставени земи	Подпомагане на публични поземлени банки за управление и промяна на предназначението на изоставени или разпокъсани земи, като се улесни достъпът на млади земеделски стопани и нови участници в сектора. Насърчаване на механизмите за кооперативно отдаване под аренда, когато това е целесъобразно.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Участие на държавни финансови институции	Насърчаване на финансовите институции да подпомагат достъпа до земеделска земя и нейното разработване чрез предлагане на финансови продукти, като например заеми за закупуване, гаранции по заеми и субсидирани лихвени проценти за мелиорация и комасация на земята, като по този начин помагат на младите земеделски стопани да преодолеят финансовите пречки и да подобрят жизнеспособността на стопанствата.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
По-ниски разходи за сделки със земя за малките земеделски стопанства	Подкрепа за реформите и субсидиите за намаляване на високите разходи за регистрация на земя и за трансакции, които са основна пречка за младите земеделски стопани. Разглеждане на възможността за освобождаване или намаляване на таксите за малките земеделски стопанства, например чрез определяне на прагове или пропорционалност на разходите спрямо размера на земята, с цел постигане на равновесие между ограничаването на спекулациите и възпрепятстването на новите участници в сектора.	От 4-то тримесечие на 2025 г.

Г. Издръжливост, справедливи условия на живот и достъп до нови възможности за доходи

Обновяването на земеделието зависи не само от достъпа до земя, от уменията или от финансирането, но и от общите икономически възможности в земеделието и привлекателността на живота в селските райони. Много млади хора се колебаят да останат или да се върнат в земеделските и селските райони, ако възможностите за получаване на доходи, услугите и качеството на живот са на по-ниско ниво в сравнение с градските стандарти. ОСП има съществена роля за осигуряването на икономическата жизнеспособност и привлекателност на земеделието и на другите дейности в селските райони на ЕС, като се допълва с политиката на сближаване и други политики на ЕС. Обсерваторията за селските райони ⁽³⁹⁾ предоставя актуализирани данни и анализ на

⁽³⁹⁾ Обсерватория за селските райони на ЕС, rural-vision.europa.eu

условията, издръжливостта и качеството на живот в селските райони, като подкрепя основаното на факти създаване на политики.

Освен това, в съответствие с Европейския стълб на социалните права, подобряването на достъпа до здравеопазване, на грижите за децата и възрастните хора, транспорта, жилищното настаняване, местната инфраструктура, образованието и обучението, възможностите за заетост (за младите хора и за членовете на семействата на земеделските стопани) и социалната подкрепа, предоставяни в гъвкави и достъпни формати и подсилени чрез цифрови инструменти и общностни мрежи, е от съществено значение, за да се направи земеделието съвместимо със семейния живот и да се противодейства на изолацията и обезлюдяването.

Примери за услуги в селските райони в подкрепа на земеделските стопани

- **Австрия — Кооперативи за грижи за деца в селските райони:** инициативи за грижи за деца в общността, които дават възможност на семействата на земеделските стопани да съчетават семейните и професионалните си задължения.
- **Финландия — Мобилни звена на здравно-социалните служби:** предоставят основна здравна и социална помощ директно в отдалечените селски райони, като подобряват качеството на живот и намаляват натиска върху земеделските домакинства.

По-силната социална защита и социалните услуги, съобразени с нуждите на земеделските стопани, могат да играят решаваща роля. Стабилните доходи, здравното осигуряване (включително за психично здраве и дългосрочни грижи), родителският отпуск и отпускът за полагане на грижи, както и адекватните пенсии предоставят сигурността, от която се нуждаят новите участници в сектора, за да поемат риск и да се развиват професионално в селското стопанство. Приобщаващите системи, които подкрепят, свързват и привличат всички земеделски стопани, включително на непълно работно време, жените и групите в уязвимо положение и които са насочени към предизвикателствата, свързани с психичното здраве в селските райони, укрепват справедливостта и издръжливостта на всички селски общности.

В същото време **икономическата диверсификация е от основно значение за издръжливостта**. Младите земеделски стопани, които могат да съчетават традиционното земеделие с интелигентни по отношение на климата практики, нови инициативи в областта на биоикономиката и вериги за създаване на стойност, агротуризм, производство на енергия от възобновяеми източници или цифровизация, печелят конкурентоспособност и дългосрочна жизнеспособност. Местните продоволствени системи — от късите вериги на доставки до поддържаната от общността селскостопанска дейност — увеличават стабилността на доходите и укрепват социалните връзки, като същевременно приближават потребителите до храната, която консумират. Освен това възможностите за финансиране на инсталации за възобновяема енергия в стопанствата могат да намалят първоначалните инвестиционни пречки и да доведат до намаляване на разходите в дългосрочен план и до потенциални потоци от приходи, което ще засили както жизнеспособността на стопанствата, така и енергийната устойчивост на селските райони.

Едно от постоянните предизвикателства е нагласата: на земеделието все още често се гледа като на трудна и остаряла професия. Промяната на тази представа чрез демонстриране на иновации, устойчивост и налична подкрепа ще бъде от решаващо значение за привличането на нови поколения. Чрез използването на нови комуникационни канали и социални медии може да се достигне до по-млада аудитория

и тя да се привлече, като бъде подтикната да започне да възприема земеделието като професионален път, който предлага гъвкавост, качество на живот близо до природата и значим принос към обществото.

Взети заедно тези мерки могат да създават по-жизнени, разнообразни и отличаващи се с издръжливост селски райони — места, където младите хора искат да живеят, да работят и да инвестират в бъдещето си. Това е основата за трайно обновяване на поколенията в европейското селско стопанство.

Водещи инициативи

- *Като част от новото предложение за ОСП, с услугите по заместване в стопанството ще се въведе възможност за подкрепа на земеделските стопани при ползване на отпуск поради болест, нараняване, родителски задължения, полагане на грижи, включително за възрастни земеделски стопани, почивка или обучение. Финансирането следва да покрива създаването на услуги по заместване в стопанството и заплатите на заместващите работници по време на краткосрочни отсъствия.*
- *Посланици на младежта в селските райони. Европейската комисия ще създаде програма за посланици на младежта в селските райони. Млади хора ще бъдат подбрани и подкрепени, за да действат като защитници на селското стопанство и на живота в селските райони и да допринасят активно за обсъждането на политиките. Чрез разяснителна работа, разказване на истории и ангажиране на връстници посланиците ще помагат да се променят обществените нагласи, да се пробуди по-голям интерес сред младите хора и да се подобри цялостната представа за земеделието и селските райони в Европа.*

Действия, предложени в рамките на настоящата ОСП и в предложението за ОСП за периода 2028—2034 г.		
Инвестиции в енергийния и климатичния преход	Подкрепа за проекти за енергия от възобновяеми източници в стопанствата и инвестиции за адаптиране към изменението на климата, за да се повиши издръжливостта на младите земеделски стопани по отношение на климатичните рискове.	Текущи и нови планове по ОСП
Стратегии, инфраструктури и диверсификация на стопанската дейност за селските райони	Насърчаване на интегриран подход към селските райони в планове за национално и регионално партньорство и програмирането на интегрирани инструменти за териториално развитие, като се предоставя финансиране за достъпни инфраструктури и услуги в селските райони, особено в отдалечени райони като най-отдалечените региони на ЕС, включително свързаност и транспорт, за да се подобри стабилността на живота в селските райони.	Текущи планове за инвестиции в инфраструктура, нова ОСП, планове за НРП — от 2028 г.
LEADER/BOMP	Подпомагане на местното развитие на селските райони и изграждането на мрежи чрез LEADER/воденото от общностите местно развитие (BOMP), насърчаване на участието на младите хора и жените и намаляване на изолацията на селските райони.	Текуща ОСП и Фонд за НРП
Действия, предложени в рамките на други политики на ЕС		

Координиран и действия за селските райони на равнището на ЕС	Насърчаване на действия в подкрепа на привлекателността на селските райони в няколко области на политиката, включително образование и обучение, енергийни общности, свързаност, биоикономика и ангажираност на младите хора, чрез актуализирания план за действие на ЕС за селските райони. Увеличаване на усилията за засилване на гласа на селските райони, създаване на мрежи и координиране на действията за селските райони чрез Пакта за селските райони през 2026 г. и 2027 г.	1-во тримесечие на 2026 г.
Насърчаване на използването на селскостопански практики за терапевтични цели ⁽⁴⁰⁾	Насърчаване на доброволческа дейност в земеделски стопанства за предоставяне на грижи и социални услуги чрез включване в Европейския корпус за солидарност, като същевременно се оказва подкрепа на държавите членки в разработването на инициативи за млади земеделски стопани, които предоставят достъпни социални услуги и услуги за предоставяне на грижи в селските райони.	4-то тримесечие на 2026 г.
Въглеродно земеделие, пазари и издръжливост	Регламентът на ЕС за сертифициране на поглъщането на въглерод и на въглеродното земеделие (ПВВЗ) предлага на земеделските стопани, лесовъдите и управителите на земи възможността да се свържат на доброволни начала с пазарите на въглеродни емисии, като по този начин им осигурява допълнителен източник на доходи, повишава тяхната конкурентоспособност и издръжливостта на техните стопанства.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Доброволни действия на равнището на държавите членки		На доброволни начала
Местна добавена стойност в продоволствени системи	Оказване на подкрепа за местни и регионални продоволствени стратегии и стратегии за иновации, свързани с храните, насърчаване на директните продажби чрез местни и фермерски пазари и подобряване на връзките между градските и селските райони, подпомагане на достъпа на млади и нови земеделски стопани до възможности и насърчаване на земеделието, преработката и търговията на дребно в общността.	От 4-то тримесечие на 2025 г.

Д. Наследяване и пенсиониране

Пенсионните схеми и планирането на наследяването са от основно значение за осигуряване на обновяването на поколенията в селското стопанство. Важно е по-възрастните земеделски стопани, които желаят да се пенсионират, да разполагат с възможности и средства, за да го направят с достойнство и в условията на финансова сигурност. В целия ЕС много възрастни земеделски стопани отлагат пенсионирането си поради недостатъчно пенсионно осигуряване и липса на реални алтернативи на земеделските доходи. Тази финансова несигурност често води до нежелание от тяхна страна да прехвърлят земята или да се оттеглят от активна работа, което намалява поземлената мобилност и блокира възможностите за по-младите земеделски стопани да навлязат и да се установят в сектора.

⁽⁴⁰⁾ Използването на селскостопански практики за терапевтични цели (или *земеделие с терапевтична цел*) се отнася до използването на земеделски дейности за предоставяне на здравни, социални или образователни услуги за групи в уязвимо положение, като същевременно се разнообразяват земеделските дейности и се допринася за развитието на селските райони.

В този контекст ОСП често има социална роля. За много възрастни земеделски стопани, които нямат адекватни пенсионни права, плащанията по ОСП представляват единствен доход и се превръщат в спасителен пояс. Това подчертава необходимостта от допълнителни национални мерки за укрепване на социалната закрила и възможностите за пенсиониране, с които да се обхванат адекватно земеделските стопани.

Планирането на наследяването е също толкова важно, но все още представлява сериозна пречка. Без правна и консултантска подкрепа прехвърлянето на стопанства може да се забави или да се управлява неправилно, което води до конфликти и несигурност. Ранното планиране е от ключово значение за дългосрочната жизнеспособност на селскостопанския сектор, като същевременно позволява на по-възрастните поколения да се оттеглят постепенно, да продължат да участват, ако желаят, и да предадат отговорностите си по структуриран начин при зачитане на тяхната роля и на техния опит.

Европейският семестър ще продължи да следи как националните политики в областта на пенсиите и социалната закрила допринасят за постигането на адекватни доходи в напреднала възраст и достъп до социална закрила за различните професионални групи, включително земеделските стопани.

Примери за пенсионни системи, подпомагащи обновяването на поколенията

- **Германия** — Германската банка за селскостопански пенсии оказва подкрепа за наследяването на земеделските стопанства като предоставя пенсионни доходи и социално осигуряване на пенсиониращите се земеделски стопани.
- **Франция** — Чрез адаптираните пенсионни схеми се осигурява подобна подкрепа, като се демонстрира как адаптираната социална закрила може да улесни обновяването на поколенията в селското стопанство.

Успешните системи имат общи основни характеристики: включват всички членове на семейството в осигуряването, за да се избегнат пропуски във вноските; предлагат гъвкави, основани на доходите или фиксирани вноски, за да се вземе предвид променливостта на доходите на земеделските стопанства, и се основават на публични субсидии, които основателно се разглеждат като инвестиции в равнопоставеността на селските райони и продоволствената сигурност. Ясните правни определения и справедливата проверка на средствата допълнително гарантират приобщаването.

В крайна сметка инвестирането в адекватни и стабилни пенсионни системи за земеделските стопани е не само въпрос за социална справедливост, но и стратегически лост за осигуряване на обновяване на поколенията, поземлена мобилност и дългосрочна устойчивост на селското стопанство в ЕС.

Водещи инициативи

- **Обвързване на директните плащания с пенсионната възраст на земеделските стопани**, което да се постигне до 2032 г., както е предложено в ОСП за периода след 2027 г. Земеделските стопани в пенсионна възраст, които получават пенсия, вече няма да имат право на директни плащания, което ще насърчи наследяването между поколенията.
- **Включването в европейския семестър на съответните аспекти, свързани с обновяването на поколенията по отношение на наследяването**, като се интегрират реформите в областта на пенсиите, пенсионирането и прехвърлянето на земеделски стопанства в националните рамки на политиката, ще улесни навременното наследяване, поземлената мобилност и сигурността на доходите на пенсиониращите се земеделски стопани.

Действия, предложени в ОСП за периода 2028—2034 г.		График
Подпомагане на планираното наследяване на земеделските стопанства чрез AKIS	Предоставяне на целенасочено обучение и консултантски услуги чрез AKIS за подпомагане на плавното и навременно наследяване на земеделските стопанства. По-възрастните земеделски стопани следва да получават насоки относно правното, финансовото и наследственото планиране, докато младите земеделски стопани се обучават в рамки за наследяване, непрекъснатост на дейността и планове за модернизация. Улесняване провеждането на съвместни сесии за планиране между поколенията, подпомагани от обучени консултанти или медиатори, за разработване на ясни и реалистични планове за преход.	Нова ОСП — от 2028 г.
Действия, предложени в рамките на други политики на ЕС		
Повишаване на знанията за данъчното облагане и за наследяването на земеделски стопанства	Проучване на влиянието, което политиките за данъчно облагане на наследствата и даренията оказват върху наследяването на земеделските стопанства в държавите членки, въз основа на данни от Европейската обсерватория за земята. Набелязване на данъчните и правните пречки, които забавят или усложняват навременното прехвърляне, като по този начин се осигурява основа за реформи, които да улеснят по-ранното пенсиониране, по-плавното наследяване и по-ефикасното обновяване на поколенията.	От 4-то тримесечие на 2026 г.
Обмен на най-добри практики	Подпомагане на прехода от селскостопанска дейност към пенсиониране, обвързване на директните плащания с пенсионната възраст, насърчаване на обмена на най-добри практики за достъп на земеделските стопани до схеми за социална сигурност чрез съвместна дискусия с държавите членки.	2-ро тримесечие на 2026 г.
Доброволни действия на равнището на държавите членки		На доброволни начала
Пенсионни схеми	Осигуряване на адекватен достъп до пенсионни схеми, които предоставят достатъчна сигурност при пенсиониране на по-възрастните земеделски стопани и селскостопански работници.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Законодателство за улесняване на прехвърлянето на земеделски стопанства	Приемане на законодателни мерки в области като данъчно облагане, наследяване и прехвърляне на земя, които улесняват предаването на земеделски активи от едно поколение на друго.	От 4-то тримесечие на 2025 г.
Социално осигуряване и социални услуги	Осигуряване на стабилност, преодоляване на неравнопоставеността между половете и подпомагане на прехода в живота чрез приобщаващо социално осигуряване за земеделските стопани, включително жените, пенсионерите и хората с увреждания и другите групи в уязвимо положение, както и достъп до висококачествени и достъпни социални услуги, включително дългосрочни грижи.	От 4-то тримесечие на 2025 г.

Доброволни действия за заинтересованите страни		На доброволни начала
Съвместно междупоколенческо наследяване на земеделските стопанства	Организациите на земеделските производители, представляващи както по-възрастните, така и по-младите поколения, заедно с кооперациите, консултантските служби и мрежите в селските райони трябва да работят съвместно по отношение на сътрудничеството между поколенията и да предоставят обучение във връзка с предаването на земеделските стопанства, планирането на наследяването и правните/финансовите аспекти на прехвърлянето.	От 4-то тримесечие на 2025 г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Стратегията за обновяване на поколенията в селското стопанство е изградена около ключови водещи инициативи, подкрепени от цялостен набор от инициативи, които могат да бъдат осъществени на взаимносвързани равнища: тези в рамките на настоящата и на бъдещата ОСП, инициативи в рамките на други политики на ЕС, действия, ръководени от държавите членки, които са компетентни в ключови области като достъпа до земя, данъчната политика, образованието и пенсиите, и накрая действия на заинтересованите страни. Преодоляването на основните пречки изисква силен национален и регионален ангажимент.

Настоящата стратегия очертава ясен път за подкрепа на обновяването на поколенията в европейското земеделие чрез превръщане на амбициите на политиката в практически действия. Осигурява се рамка, която свързва различните политики и равнища на управление, за да се преодолеят пречките, пред които се изправят младите хора, и се насърчават справедливите условия за по-възрастните земеделски стопани, излизащи от сектора, включително чрез подходящи режими на пенсиониране и пенсионни схеми. Въвежда се и нова платформа „Жените в земеделието“ за насърчаване на равните възможности и работата в мрежа. Особено внимание се обръща на земеделските стопани на възраст под 40 години, които срещат най-големи трудности при достъпа до финансиране и кредитиране, като същевременно се признава съществената роля на новите земеделски стопани от всички възрасти за поддържането на продоволствените системи, жизнеността на селските райони и екологичното наследство на ЕС.

Комисията предложи всички държави членки да изготвят собствена стратегия за обновяване на поколенията в селското стопанство до 2028 г. като част от своите планове за национално и регионално партньорство, като съчетаят действията в рамките на селскостопанската политика на ЕС, националните политики за селските райони, както и данъчните и социалните рамки. Комисията призовава държавите членки да адаптират мерките към своите специфични нужди, като отчитат разнообразието на селскостопанските системи, наследяването и данъчното законодателство, както и реалните условия в селските райони в Европа.

Постигането на целите на стратегията изисква **тясно сътрудничество между националните и регионалните органи и земеделските стопани от всички поколения, подкрепено от политическо лидерство, целево финансиране и дългосрочен ангажимент от страна на всички участници.** Тези фактори са от жизненоважно значение за разработването на ефикасни, съобразени с контекста интервенции и за разгръщане на потенциала на следващото поколение.

В допълнение към тези усилия комуникацията, популяризирането и подкрепата за диверсификацията на земеделските стопанства ще подобрят имиджа на земеделието като привлекателна, значима и стабилна професионална реализация, като същевременно ще подчертаят по-широкото обществено значение на обновяването на поколенията за бъдещето на продоволствените системи и селските общности в Европа.

Взети заедно, тези мерки са основата за трайно обновяване на поколенията в европейското селско стопанство.

Отразявайки тази амбиция и подкрепена от предложението за ОСП за периода 2028—2034 г., стратегията поставя **амбициозна цел: до 2040 г. текущият дял от 12 % на младите земеделски стопани в ЕС да се увеличи, за да достигне 24 % при включване и на новите земеделски стопани.** Това е в съответствие с препоръката на Комисията за заделяне на най-малко **6 % от разходите за селско стопанство за обновяване на поколенията**, което е особено важно за държавите членки, които изостават в тази област.

Комисията ще продължи да работи с младите земеделски стопани и възнамерява да направи преглед на постигнатия напредък по време на диалозите по политиките с младежта, особено на този през пролетта на 2029 г., в последната година от мандата на настоящия колегиум на членовете на Комисията.